

**Hallituksen esitys Eduskunnalle ulkomaanliikenteen kauppa-
alusluettelosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annettua lakia väliaikaisesti siten, että varustamo-yritykselle myönnetään vuonna 2000 tukena nykyisen tuen lisäksi 40 prosenttia mainittuna vuonna aiheutuvasta työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavasta määrästä.

Esityksen tarkoituksena on parantaa Suomen kauppalaivaston kilpailukykyä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Tuesta on ilmoitettava komissiolle. Lain voimaantulosta säädettäisiin asetuksella siten, kun komissio on hyväksynyt tuen. Lakia sovellettaisiin vuodelta 2000 aiheutuvaan työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavaan tukeen.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Useimmat Euroopan unionin jäsenmaat ovat ottaneet käyttöön merenkulkuelinkeinnon kilpailukykyä lisääviä toimenpiteitä viime vuosien aikana. Nämä toimenpiteet ovat yleensä noudattaneet Euroopan komission vuonna 1997 vahvistamia meriliikenteelle myönnettävää valtiontukea koskevia suuntaviivoja. Hallituksen näkemyksen mukaan myös Suomessa tulisi ryhtyä toimenpiteisiin Suomen kauppalaivaston kilpailuedellytysten saattamiseksi lähemmäksi EU-maiden tasoa.

Komission hyväksymistä ja tärkeimmistä kilpailijamaissa, mm. Saksassa, Alankomaisissa, Norjassa ja Kreikassa toteutetuista sekä Yhdistyneissä Kuningaskunnissa päätetyistä ratkaisuksista ehkä merkittävin on varustamo-yhtiöiden verotuksen korvaaminen erillisellä

alusten kokoon perustuvalla tonniverolla tai -maksulla, joka käytännössä vastaa lähes nollaverotusta. Sen lisäksi on myös alennettu miehityskustannuksia palauttamalla merenkulkijoiden veroja ja sosiaalimaksuja varustamoille määrällä, joka useimmissa tapauksissa vastaa likimain nettopalkkaa. Muun muassa myös Ruotsissa on aivan viime aikoina lisätty merenkulkijoille maksettavaa tukea. Tämä ohella useissa kilpailijamaissa alusten miehityskustannuksia on voitu olennaisesti alentaa siten, että aluksella käytetään kansallisten miehistöjen ohella myös halvempaa Euroopan talousalueen ulkopuolelta tulevaa miehistöä.

Norjassa, Tanskassa ja Saksassa tällaisia ratkaisuja on toteutettu jo aikaisemmin perustamalla erityiset kansainväliset alusrekisterit.

Myös Suomessa on viime aikoina esitetty toimenpiteitä Suomen kauppalaivaston kansainvälisen kilpailukyvyyn parantamiseksi. Lokakuussa 1998 ja uudestaan kesäkuussa 1999 talouspoliittisen ministerivaliokunnan käsiteltävänä oli liikenneministeriön esitys varustamoiden yhtiöverotuksen korvaamisesta tonnistoverolla sekä suomalaisille varustamoille valtion varoista maksettavan miehityskustannuksia alentavan tuen laajentamisesta kattamaan eräitä lakisääteisiä sosiaalikustannuksia nykyisen tuen ohella. Liikenneministeriön esitykset eivät kuitenkaan saaneet riittävää kannatusta osakseen, joten ne hylättiin.

Suomessa tällä hetkellä maksettava varustamoelinkeinon tuki on keskeisesti ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain nojalla myönnettävän tuen varassa. Tämän lain mukaan suomalaisten ulkomaanliikenteessä olevien lastialusten toimintaa on voitu tukea siten, että varustamotyönantajana olevalle aluksen omistajalle on jälkikäteen valtion varoista maksettu summa, joka vastaa merimiesten palkoista pidätettyjä veroenkantoja sekä työnantajan maksamaa sosiaaliturvamaksua.

Liikenneministeriön selvitysten mukaan tuen osuus on ollut alustyyppistä riippuen noin 20-24 prosenttia alusten miehityskustannuksista.

Tämä tukimuoto on vastannut sille asetettuja tavoitteita, sillä Suomen lipun alla purjehtiva kauppalaivasto on kehittynyt myönteisesti aina viime vuosiin asti. Viimeksi kuluneen vuoden aikana kuitenkin kehitys on kääntynyt epäsuotuisaan suuntaan, sillä vuoden 1998 lokakuun jälkeen Suomesta on myyty pois viisi alusta ja toisaalta ulkomaille on rekisteröity viisi uutta alusta. Samanlaisesti Suomen lipun alle on tullut neljä uutta alusta. Suomen alusrekisteriin merkityn kauppalaivaston vähennys on siten yksi alus ja kun huomioidaan ulkomaille rekisteröidyt viisi uutta alusta, nettovähennys alusten osalta on yhteensä kuusi alusta. Tämä merkitsee noin 100 työpaikan menetystä. Tällä hetkellä varustamoilla on tilauksessa muutamia aluksia, joiden rekisteröintimaasta ei vielä ole tietoa.

Liikenneministeriön syyskuun lopulla 1998 tekemän kustannusvertailun perusteella on käynyt ilmi, että lastialukset, joille ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain nojalla myönnettävä tuki maksetaan, eivät ole kilpailukykyisiä miehityskustannus-

ten osalta vertailun kohteena oleviin kilpailijamaiden aluksiin nähden. Tässä vertailussa tarkasteltiin neljää eri alustyyppiä. Kustannuserot olivat alustyyppistä riippuen 0,5 – 3,1 miljoonaa markkaa vuodessa. Tämä tarkoittaa sitä, että suomalaisten laivojen miehityskustannukset ovat vertailun mukaan noin 25-78 prosenttia korkeammat kuin kilpailijamaiden.

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 4 §:n mukaan, milloin kauppa-alusluetteloon merkittyyn alukseen kohdentuvat työvoimakustannukset on saatettu työmarkkinaosapuolten sopimalla tavalla sellaiselle tasolle, että ne tämä tuki huomioon ottaen mahdollistavat toiminnan kansainvälisessä liikenteessä, myönnetään aluksella varustamotoimintaa harjoittavalle suomalaiselle aluksen omistavalle yhteisölle valtion varoista tukena yleisesti verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä alukselta saamasta merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä ja maksettua työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaava määrä sekä rajoitetusti verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityllä aluksella tehdystä työstä saamasta palkkatulosta perittyä lähdevero ja maksettua työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaava määrä.

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon voidaan merkitä lastialus ja sellainen muu alus, joka on tarkoitettu pääasiallisesti lastin kuljettamiseen. Lisäksi aluksen on oltava merkitty Suomen alusrekisteriin, alusta on käytettävä pääasiassa ulkomaanliikenteeseen ja aluksen on oltava enintään 20 vuotta vanha tai tietyissä tapauksissa enintään 25 vuotta vanha. Lisäksi on säädetty, että aluksella varustamotoimintaa työnantajana harjoittavan yhteisön Suomeen suuntautuvassa liikenteessä olevien lastialusten laivaväen kokonaismäärästä vähintään puolet on oltava Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisia, jotka täyttävät säädetyt pätevyysvaatimukset. Kauppa-alusluetteloon voidaan merkitä myös kolmansien maiden välillä liikennöivä suomalainen matkustaja-alus, edellyttäen, että alus ei liikennöi säännöllisesti pohjoismaisesta satamasta.

Kauppa-alusluetteloa pitää Merenkululaitos, joka myös päättää aluksen merkitsemisestä luetteloon.

Jotta Suomen kauppalaivaston kilpailukykyä saataisiin lastialusten osalta lähemmäksi useimpien EU:n jäsenvaltioiden lastialusten kilpailukykyä, ehdotetaan, että kauppa-alus-

luettelolain 4 §:ssä tarkoitettuna tukena voitaisiin myöntää lisäksi määrä, joka on 40 prosenttia vuonna 2000 aiheutuvasta työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavasta määrästä.

Merimieseläkelain mukaan tämän lain mukaan vakuutettu työntekijä ja hänen työnantajansa ovat kumpikin velvollisia suorittamaan saman suuruisen vakuutusmaksun Merimieseläkekassalle. Vakuutusmaksun vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö. Tällä hetkellä vakuutusmaksun suuruus on sekä työntekijöille että työnantajille 10 prosenttia palkkasummasta.

Tuen laajennus ei koskisi rajoitetusti verovelvollisten osalta mahdollisesti maksettavaa merimieseläkevakuutusmaksua, koska tällaisia merenkulkijoita ei tällä hetkellä ole juuri laisinkaan.

Tuesta on ilmoitettava komissiolle. Laki voidaan saattaa voimaan komission hyväksytyä tuen. Ehdotettu tuki on komission valtioneuvoston suuntaviivojen mukainen.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Taloudelliset vaikutukset

Merimieseläkekassan arvion mukaan työnantajien vakuutusmaksuosuus Merimieseläkekassalle on vuosina 1999 ja 2000 noin 50 miljoonaa markkaa vuositasolla niiden alusten osalta, jotka on merkitty alusluetteloon.

Valtion vuoden 2000 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä eduskunnassa sovitun mukaisesti ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaamiseen tarkoitettua määrärahaa suuruudeltaan 132 miljoonaa markkaa on sovittu lisättäväksi 20 miljoonalla markalla varustamotyönantajien merimieseläkevakuu-

tusmaksujen osittaiseksi palauttamiseksi. Kyseinen summa kattaa noin 40 prosenttia mainituista maksuista vuositasolla.

Tällä hetkellä kauppa-alusluetteloon on merkitty yhteensä 106 alusta, jotka kaikki ovat lastialuksia. Valtion vuoden 2000 talousarvioesityksessä kyseinen määräraha on mitoitettu sen mukaan, että 101 alusta olisi oikeutettu tukeen.

2.2. Muut vaikutukset

Alusluettelotuen lisääminen ehdotetulla tavalla lisää Suomen kauppalaivaston kilpailukykyä jossakin määrin. Uhkaavaa lastialusten ulosliputusta ja työpaikkojen menetystä saataneen lisätuen myötä rajoitettua ainakin jossakin määrin.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenneministeriössä virkатыönä. Ministeriö on pyytänyt esitysluonnoksesta alan työntekijä- ja työnantaja-järjestöjen sekä Merenkululaitoksen lausunnot.

4. Voimaantulo

Lain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi asetuksella. Lakia sovellettaisiin vuodelta 2000 aiheutuvaan työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavaan tukeen. Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta 30 päivänä joulukuuta 1991 annetun lain (1707/1991) 4 §:n 1 momentin 1 kohta sekä
lisätään 4 §:ään uusi 1 a kohta seuraavasti:

4 §

Milloin kauppa-alusluetteloon merkittyyn alukseen kohdentuvat työvoimakustannukset on saatettu työmarkkinaosapuolten sopimalla tavalla sellaiselle tasolle, että ne, huomioon ottaen pykälässä tarkoitettu tuki, mahdollistavat toiminnan kansainvälisessä liikenteessä, myönnetään aluksella varustamotoimintaa harjoittavalle suomalaiselle aluksen omistavalle yhteisölle valtion varoista tukena:

1) yleisesti verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä alukselta saamasta merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä ja maksettua työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaava määrä;

1 a) 40 prosenttia vuonna 2000 aiheutuvasta työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavasta määrästä;

 Lain voimaantulosta säädetään asetuksella. Lakia sovelletaan vuodelta 2000 aiheutuvaan työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavaan tukeen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 7 päivänä joulukuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Liikenneministeri *Olli-Pekka Heinonen*

Laki

ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta 30 päivänä joulukuuta 1991 annetun lain (1707/1991) 4 §:n 1 momentin 1 kohta sekä
lisätään 4 §:ään uusi 1 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Milloin kauppa-alusluetteloon merkittyyn alukseen kohdentuvat työvoimakustannukset on saatettu työmarkkinaosapuolten sopimalla tavalla sellaiselle tasolle, että ne, huomioon ottaen pykälässä tarkoitettu tuki, mahdollistavat toiminnan kansainvälisessä liikenteessä, myönnetään aluksella varustamotoimintaa harjoittavalle suomalaiselle aluksen omistavalle yhteisölle valtion varoista tukena:

1) yleisesti verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä alukselta saamasta merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä ja maksettua työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaava määrä; *sekä*

4 §

Milloin kauppa-alusluetteloon merkittyyn alukseen kohdentuvat työvoimakustannukset on saatettu työmarkkinaosapuolten sopimalla tavalla sellaiselle tasolle, että ne, huomioon ottaen pykälässä tarkoitettu tuki, mahdollistavat toiminnan kansainvälisessä liikenteessä, myönnetään aluksella varustamotoimintaa harjoittavalle suomalaiselle aluksen omistavalle yhteisölle valtion varoista tukena:

1) yleisesti verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä alukselta saamasta merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä ja maksettua työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaava määrä;

1 a) 40 prosenttia vuonna 2000 aiheutuvasta työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavasta määrästä;

Lain voimaantulosta säädetään asetuksella. Lakia sovelletaan vuodelta 2000 aiheutuvaan työnantajan merimieseläkevakuutusmaksua vastaavaan tukeen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
